

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในบทนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ที่มีสถานภาพแต่คร่ากัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3. บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสรุปข้อเสนอแนะเป็นรายด้าน คือ

3.1 ด้านการจัดหลักสูตร ควรมีการลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างที่กำหนดให้มีจำนวนที่เหมาะสม สร้างความเข้าใจเรื่องของโครงสร้างหลักสูตรให้ผู้เรียนเข้าใจ ตรวจสอบเอกสารและข้อมูลการเรียนของผู้เรียนให้ถูกต้องก่อนนำไปวางแผนการเรียน วิธีการจัดหลักสูตรต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดชื่น ครุและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการ

วางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการขัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

3.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากร ในเรื่องการวิจัย พัฒนาสื่อและการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีมาตรฐาน ต่างๆ ให้มีการพัฒนาบุคลากร ในเรื่อง การจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครุและผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วม ในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อ เทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ

3.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ควรมีการทำงานเชิงรุกโดยลงพื้นที่เพื่อกระตุ้น ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาครูในเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ใน พื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนและประสบการณ์จริงมากขึ้น

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผลและ ประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา ต้องมีการประเมิน ติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจกระบวนการการวัดผล และประเมินผลให้กับผู้เรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

- บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.99$, $SD. = 0.02$) สอดคล้องกับผลการศึกษาของกนกวรรณ แสนคำ (2547 : 137) ; กัญญา โสมคำ (2548 : 75-78) ; โอลเวน (Owen, 2002 : 563-A) ; อริสตรา โพธิ์ชัยเดช (2549 : 106) ; และวิเชษฐ์ มีบุญ (2549 : 101) ซึ่งพบว่า สภาพปัญหา การใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ มาก แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรยา จิรชีวงศ์ (2548 : 82) ; นานะ สามัคคี (2548 : 104) ; สนั่น เตชะนกอก (2550 : 118) ; สายฝน พันธ์งาม (2552 : 84) ; อนันท์ เพื่องทอง

(2553 : 121) ; และพุทธิพัฒน์เตินเตือน (2553 : 119) ชี้งบบ่าว สภาพปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยรวมทุกด้าน อุปโภคในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ประกาศใช้แทนหลักสูตรการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีความแตกต่าง กันด้านโครงสร้างหลักสูตร ด้านรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ผลการวิจัยที่ปรากฏชี้ว่า เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เป็นรายค้านและรายข้อ สามารถอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการจัดหลักสูตร เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออุปโภคในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ มีการกำหนดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรที่มากเกินไป ควรมีการยุบรวม รายวิชาให้มีความเหมาะสม ครุผู้สอนจะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องของโครงสร้างหลักสูตรอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปวางแผน แผนการเรียนรู้ต่อไป อีกทั้งในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการกำหนดขึ้น ครุและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียนมากที่สุด

1.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออุปโภคในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ ครุผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานและตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนานบุคคลากรในเรื่องการวิจัย พัฒนาสื่อและการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังขาดความชำนาญในการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปจัดการเรียนการสอนซึ่งจะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนานบุคคลากรในเรื่องการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิภาพ และครุและผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อให้มากขึ้น ตลอดทั้งจะต้องมีการสนับสนุน งบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยี หรืออินเทอร์เน็ต ให้เพียงพอต่ออุปกรณ์ เป้าหมาย และให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออุปโภคในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ ครุผู้สอนขาดความชำนาญในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายในการลงพื้นเพื่อ

ผลกระทบความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความชำนาญในเรื่องของการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ครูผู้สอนความมีประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งผู้เรียน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานและมีประสบการณ์ จึงมีความต้องการในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนและประสบการณ์ริบมากกว่าการเรียนแบบชั้นเรียน ซึ่งจะต้องมีการนำรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่หลากหลายมาสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาเรียนให้มากขึ้น

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ ครูผู้สอนขาดความเข้าใจในเรื่องของรูปแบบและวิธีการวัดผล และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผล และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งขาดทักษะความรู้ในการวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะต้องมีการประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจ กระบวนการการวัดผลและประเมินผลให้กับผู้เรียน

2. บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัชญาศัยซึ่งหวัดมหาสารคาม ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบดังการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของฤทธิ์ ศิริภพ (2550 : 82-85) และอนันท์ เพื่องทอง (2553 : 121) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์ 82-85) และอนันท์ เพื่องทอง (2553 : 121) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์ 82-85) และอนันท์ เพื่องทอง (2553 : 121) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์ ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัชญาศัย ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัชญาศัยซึ่งหวัดมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพแตกต่างกัน ($p\text{-value} < .001$)

การที่ผลการวิจัยปรากฏขึ้นนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการกำหนดรายวิชาเรียนตามโครงสร้าง หลักสูตรที่มากเกินไป ความมีการลดจำนวนรายวิชาให้มีความเหมาะสม โดยสถานศึกษา จะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตร การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม

การเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และครุ่นคิดกับความต้องการของผู้เรียน ที่ได้มาตรฐาน และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน จึงจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการวิจัยพัฒนาสื่อและการผลิต สื่อการเรียนรู้ การจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด และจะต้องสนับสนุนให้ครุ่นคิดและผู้เรียนได้มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน สถานศึกษาจะต้องมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อและจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ อีกทั้งครุ่นคิดกับความต้องการของผู้เรียน ที่ต้องมีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องของเทคนิคหรือรูปแบบการทำงานกับทุกกลุ่มในชุมชน และผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานและมีประสบการณ์ จึงมีความต้องการในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประสบการณ์จริงมากกว่าการเรียนแบบชั้นเรียน ซึ่งจะต้องมีการนำรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่หลากหลายมาสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาเรียนให้มากขึ้น อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ครุ่นคิดกับความต้องการของผู้เรียน ที่ต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผล และประเมินผลในทุก ๆ ด้าน อย่างต่อเนื่อง และมีการรวมผลการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ นำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยครุ่นคิดกับความต้องมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ตรงกับความคาดหวังหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนด ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรมและวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระบบทั่วไป 2551 : 9 - 10)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้านการจัดหลักสูตร พบว่า มีการกำหนดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรที่มากเกินไป และครุ่นซ้อนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น โครงสร้างหลักสูตร อีกทั้งในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาด้วยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ครุ่นซ้อนฯลฯ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้น ควรมีการกำหนดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน นุคลากรควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นของโครงสร้างหลักสูตรอย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้ต่อไป อีกทั้งในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้น ครุ่นซ้อนฯลฯ ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของแต่ละชุมชน

1.2 ผลการวิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ครุ่นซ้อนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานและตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังขาดความชำนาญในการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปใช้การเรียนการสอนและครุ่นซ้อนส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อเทคโนโลยี หรืออินเทอร์เน็ต ให้เพียงพอต่อภาระเป้าหมายและให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น ควรมีการพัฒนานุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานและตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาในด้านการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปใช้การเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้ครุ่นซ้อนฯลฯ แต่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้ ตลอดทั้งสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อเทคโนโลยี หรืออินเทอร์เน็ต ให้เพียงพอต่อภาระเป้าหมายและทุกพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกค้าน

1.3 ผลการวิจัยสภาพปัจจุหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความชำนาญในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายในการลงพื้นเพื่อกระตุ้นความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความชำนาญในเรื่องการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ขาดการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ที่อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่ลืมในวิชาทำงานและมีประสบการณ์ จึงมีความต้องการในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประสบการณ์ จริงมากกว่าการเรียนแบบขั้นเรียน ดังนั้น ควรให้มีการพัฒนานบุคคลากรความรู้ความสามารถในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ ทั้งเรื่องการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน และควรมีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายมาสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียน

1.4 ผลการวิจัยสภาพปัจจุหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของรูปแบบและวิธีการวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน อีกทั้งขาดทักษะความรู้ในการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนั้น ควรให้มีการอบรมบุคคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริง มีการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ชัดเจน หลากหลายให้เหมาะสม มีรูปแบบและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน และควรมีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัชญาศัย ในระดับกลุ่มจังหวัดหรือระดับภาค**
- 2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจุหาและอุปสรรคการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากครูผู้สอนในแต่ละสาระการเรียนรู้**

ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย^{จังหวัดมหาสารคาม}

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY